

ANALI ZA NA OTKUPENI TE KOLI ^I NI NA TI POVI TE I SORTI TE TUTUN VO PROI ZVODNI TE REGI ONI NA R. MAKEDONI JA

Sne` ana Stojanoska

Instituti za tutun - Priil ep

VOVED

Poznato e deka Republ i ka Makedo-
ni ja i ma i deal na podl oga za proi zvodstvo
na tutun. Kompl eksot na pri rodni usl ovi
(kl i ma po-va i rel jef) e dosta ograni -en,
t.e. vo nekoj reoni postoi mo` nost za
opti mal na zastapenost na oddel ni ti povi
tutun, a vo drugi pak mo` nosta e mnogu mal a.
Toa e znak deka vo eden i st reon e mo` no
kombi ni rano proi zvodstvo.

Vrednosni te pokazatel i za otkupe-
ni te kol i -i ni , otkupni te cen i i vkupnata
vrednost na ti povi te i sorti te tutun vo
regi oni te na R. Makedonija davaat pojasna
pretstava za tendenci i te { to se sl u-uvaat
pri otkupot na tutun vo na{ ata dr` ava.

Se nadevame deka vo dogl edno vreme
i pokraj predi zvi kot na dvaeset i prvi ot vek
pri menata na novi tehnol ogi i i anti pu{ a--
kata propaganda, nema da pri donesat da se
namal i proi zvodstvoto na tutun vo Repub-
l i kava.

Na{ eto vni mani e vo trudov }e go
naso-i me kon anal i za na otkupeni te kol i -
-i ni na na ti povi te i sorti te tutun vo regi o-
ni te na R. Makedonija vo peri odot 2003-2005
godina.

I zvr{ enata anal i za }e obezbedi
kval i tetna i nf ormaci ona osnova za dobi -
wawe na tutunska surovi na so vi soka kval i -
tetna vrednost.

MATERI JAL I METOD NA RABOTA

Kako materijal za izrabotka na ovoj
trud se kori steni podatoci od izve{ tai te
od Mi ni sterstvoto za zemjodel stvo, { umar-
stvo i vodostopanstvo na R. Makedonija, kako
i po{ i roka l i teratura koja se kori sti pri
samata obrabotka na podatoci te.

Pri obrabotkata na podatoci te naj-
mnogu e kori sten anal i ti -ki ot metod , kako
i metodot na kompari rawe, a kako pl at-
forma kori steni se sekundarni i interni i
sekundarni eksterni izvori na podatoci .

OTKUPENI KOLI ^I NI NA TI POVI TE - SORTI TE TUTUN OD PROI ZVODNI TE REGI ONI NA R. MAKEDONI JA VO PERI ODOT 2003- 2005 GODI NA

Od i zvr{ enata anal i za na podato-
ci te dobi eni od Mi ni sterstvoto za zemjo-
del stvo, { umarstvo i vodostopanstvo na R.
Makedonija (Tabel a 1, Graf i kon 1), mo` e da
se konstati ra deka vo rekol tata 2003 godi na
se otkupeni vkupno 23.986.000 ki l ogrami
tutun od ti povi te pri l ep, jaka, xebel , otqa,
vi rxi ni ja i berl ej od si te regi oni na R.
Makedonija.

Bi de}i ne bevme vo mo` nost da dobi -
eme podatoci za rekol ta 2003 godi na, zemeni
se aproksi mati vni vrednosti i toa za ti pot
pri l ep dodadeni se pl us 248.000 ki l ogrami ,
a za ti pot jaka pl us 166.000 ki l ogrami . Od
ti pot xebel otkupeni se 164.000 ki l ogrami ,
od vi rxi ni ja 191.000 ki l ogrami i od berl ej
samo 8.000 ki l ogrami . Najgol ema kol i -i na
otkupena e od ti pot pri l ep - 14.263.000 ki l o-

grami, potoa doajati potjaka so otkupeni vкупно 9.360.000 kilogrami, od tipovirxinija 191.000 kilogrami, a najmalakol-i na e otkupena od tipotberle t.e samo 8.000 kilogrami. Pogl ednato po regioni, najgol emi kol-i ni tutunvo rekol tata 2003 godi na se otkupeni vo centralnoi sto-ni ot regioni - 10.745.650 kilogrami ili 44,80% potoa doajajugozapadni ot regioni so otkupeni 8.726.017 kilogrami ili 36,38%, jugoi sto-ni ot so otkupeni 4.315.333 kilogrami, ili 17,99%, a najmalakol-i na otkupena e vo zapadni ot regioni - 199.000 kilogrami odnosno 0,83%

Vo rekol tata 2004 godi na, od si te tipovi i sortite tutunvo regioni te na R. Makedonija otkupeni se vкупно 19.839.676 kilogrami tutun. Najgol emakol-i na e otkupena od tipotpri lep- 13.104.273 kilogrami, potoa od tipotjaka - 6.446.984 kilogrami od tipotxebel otkupeni se 251.777 kilogrami, od tipotvirxinija 34.386 kilogrami i najmalakol-i na otkupena e od tipotberle j

- 2.256 kilogrami. Po regioni, najgol emakol-i na e otkupena od jugozapadni ot-7.545.538 kilogrami ili 38,04%, od jugoi sto-ni ot regioni 7.089.611 kilogrami ili 35,73%, od centralnoi sto-ni ot 5.167.885 ili 26,04%, a najmalakol-i na otkupena e od zapadni ot regioni - 36.642 kilogrami ili 0,19%. (Tabela 2, Grafikon 2).

Vo 2005 godi na otkupeni se vкупно 27.501.334 kilogrami razli tipovi i sortite tutun. Najgol emakol-i na e otkupena od tipotpri lep- 18.770.386 kilogrami, potoa od tipotjaka - 7.552.123 kilogrami tutun od tipototqa 1.168.145 kilogrami i najmalaku od tipotxebel - 106,80 kilogrami. Po regioni, najgol emakol-i na e otkupena vo centralnoi sto-ni ot regioni - 10.633.381 kilogrami ili 38,67%, potoa vo jugozapadni ot regioni - 9.368.046 kilogrami ili 34,06% i najmalaku vo jugoi sto-ni ot regioni - 7.499.907 kilogrami, ili 27,27%. (Tabela 3, Grafikon 3).

Tabela 1: Otkupeni kol-i ni na tipovite i sortite tutun po proizvodni regioni za rekol tata 2003 godi na

Table 1: Purchased tobacco types by regions of production, crop 2003

Тип на тутун Type	Региони - Regions					Вкупно Total
	Северо-источен Northeast	Западен West	Југозападен South west	Централно-источен Central east	Југоисточен Southeast	
1. Прилеп Prilep	-	-	8.726.017	3.101.983	2.435.000	14.263.000
2. Јака Yaka	-	-	-	7.479.667	1.880.333	9.360.000
3. Џебел Djebel	-	-	-	164.000	-	164.000
4. Отља Otlja	-	-	-	-	-	-
5. Вирџинија Virginia	-	191.000	-	-	-	191.000
6. Берлеј Burley	-	8.000	-	-	-	8.000
Вкупно: Total:	-	199.000	8.726.017	10.745.650	4.315.333	23.986.000
%		0.83	36.38	44.80	17.99	100.00

Grafikon 1 - Otkupeni količini na tipove i sorte tuta po proizvodni regioni za rekolata 2003 godina

Figure 1 - Purchased tobacco types by regions of production, crop 2003

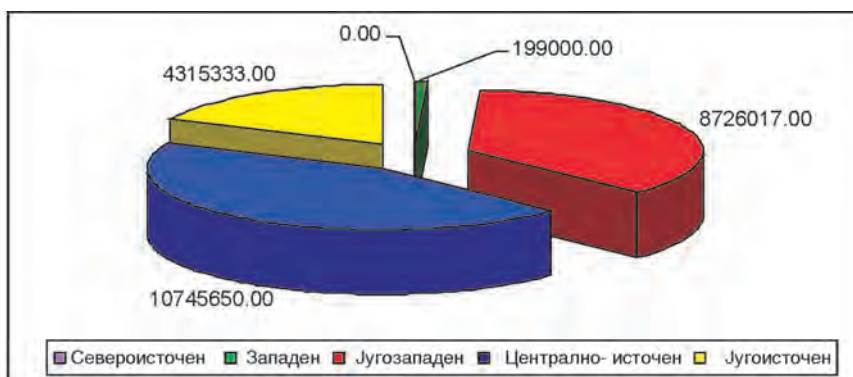

Tabela 2: Otkupeni količini na tipove i sorte tuta po proizvodni regioni za rekolata 2004 godina

Table 2: Purchased tobacco types by regions of production, crop 2004

Тип на тун Type	Региони - Regions					Вкупно Total
	Североисточен Northeast	Западен West	Југозападен South west	Централно-источен Central east	Југоисточен Southeast	
1. Прилеп Prilep	-	-	7.545.538	3.147.735	2.411.000	13.104.273
2. Јака Yaka	-	-	-	1.768.373	4.678.611	6.446.984
3. Џебел Djebel	-	-	-	251.777	-	251.777
4. Отља Otlia	-	-	-	-	-	-
5. Вирџинија Virginia	-	34.386	-	-	-	34.386
6. Берлеј Burley	-	2.256	-	-	-	2.256
Вкупно: Total:	-	36.642	7.545.538	5.167.885	7.089.611	19.839.676
%		0.19	38.04	26.04	35.73	100.00

Grafikon 2 - Otkupeni količini na tipove i sorte tuta po proizvodni regioni za rekolata 2004 godina

Figure 2 - Purchased tobacco types by regions of production, crop 2004

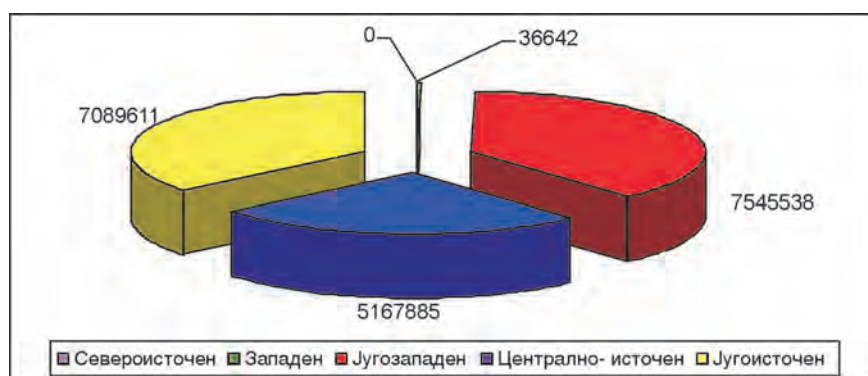

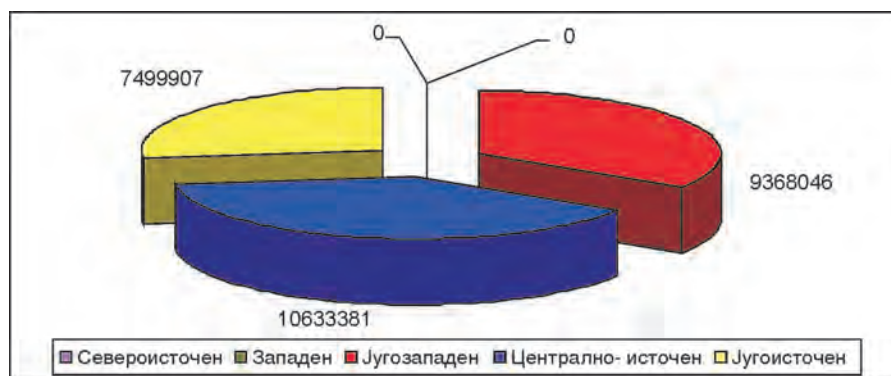
Tabela 3: Otkupeni tipovi i sortite tutunova po proizvodnim regionima za rekoltata 2005. godine

Table 3: Purchased tobacco types by regions of production, crop 2005

Тип на тутун Type	Региони - Regions					Вкупно Total
	Северо-источен Northeast	Западен West	Југозападен South west	Централно-источен Central east	Југоисточен Southeast	
1. Прилеп Prilep	-	-	8.551.209	8.045.441	2.173.736	18.770.386
2. Јака Yaka	-	-	-	2.298.553	5.753.570	7.552.123
3. Џебел Djebel	-	-	-	106,80	-	106,80
4. Отља Otlia	-	-	816.837	278.707	72.601	1.168.145
5. Вирџинија Virginia	-	-	9.368.046	10.633.381	7.499.907	27.501.334
%	-	-	34.06	38.67	27.27	100.00

Grafikon 3 - Otkupeni tipovi i sortite tutunova po proizvodnim regionima za rekoltata 2005. godine

Figure 3 - Purchased tobacco types by regions of production, crop 2005

ZAKLJUČCI

Vrzo osnovna na prezenti ranata problema, kako da se izvlace-at slednje zaklucoci:

1. Proizvodstvo na tutun vo posledni dve godini se dvigalo i so zabelezeni telnosci i aci od godina vo godina. Vo zavrsnost od opstite uslovi na stopani suvawe, razvojt na proizvodstvo na tutun vo odelni regionima na R. Makedonija se dvigalo i so razli i -na brzina i intenzitet, a za to posebno znaewe i maastimulacite, odnosno niske otkupni ceni na surovi ot tutun, kako i slaba zainteresiranost na proizvoditelite za ponatamono proizvodstvo na tutun.
2. Trgovaj i od dosegnite dvigawa na tutunoproizvodstvo vo R. Makedonija, moeme da konstatame deka toa i ponatamuje zazema znaajno mesto vo agroindustrijskiot kompleks.
3. Vo denezni uslovi postoi pazar kojto moeda apsorbera pogolmi koli-

ni tutun koji se proizveduvaat vo R. Makedonija. Ova od svoja strana ovozmoze ostaruvawe na pogolmi devizen priлив koj e od prvostepeno znaewe za nashata Republika.

4. Izvršenata analiza na otkupeni tipovi i sortite tutunova po proizvodnim regionima na R. Makedonija pokazuva deka najgolmi koli i -ni na tutun se proizveduvaat vo jugozapadniot region, a vo ostanite regioniproizvodstvoto se dvigalo i so namalen intenzitet.

5. Vo odnos na otkupeni ot tutun, nagolmi koli i -ni se otkupeni od tipot prilep, a najmalio diti potberlej.

6. Vo regionite na R. Makedonija treba da se proizveduvaat oni e tipovi -sortite tutun koji najmnogu odgovaraat na po-veniot tip i podnebjeto od kade je se dobiva tutunska surovi na so visoka kvalitetsna vrednost.

7. Ne treba da ja propustime šansata za zgolmuvawe na proizvodstvoto na tutun

vo R. Makedonija, bi de}i ne postoji druga alternativa za socijalna za{tita na najsiroma{niot del na nasel eni eto koe egzisti ra tokmu od proi zvodstvoto na ovaa kul tura.

8. So pomo{ na nau-ni te soznani ja }e nastojvame se pove}e i pove}e da go {iri me proi zvodstvoto na tutun vo si te regi oni na R. Makedonija, a toa }e go napravi me po pat na voveduvawe na novi sorti tutun vo proi zvodnata struktura.

L I T E R A T U R A

1. Podatoci od Dr`avni ot zavod za stati sti kana R. Makedonija.
2. Godi {en zemjodel ski i zve{taj-2004 godi na-Mi ni sterstvo zajodel stvo, {umarstvo i vodostopanstvo na R. Makedonija.
3. Stati sti -ki pregl edi , pol edel stvo, ovo{ tarstvo i l ozarstvo vo R. Makedonija.
4. **Filiposki K., Pe{evski M., 2003.** Mo`nosti za nadmi nuvawe na sostojbi te i probl emi te vo tutunskoto stopanstvo. Tutun/Tobacco, 3-4, 117-123. Pri l ep
5. **Stojanoska S., Stojanoski L., 2004.** Regi onal na zastapenost i perspektivi vo proi zvodstvoto na vi rxi ni ski tutuni vo R. Makedonija, Tutun/ Tobacco, 11-12, 286-293, Pri l ep.
6. **Filiposki K., Pe{evski M., Stojanoska S., 2004 .** Reetabl irawe i pri l agoduvawe na proi zvodstvoto na tutun kon Evropsko i ntegrirawe, Zdru`eni e na agroekonomisti na R. Makedonija, Odr` l i v razvoj na agrokopl eksot- pri dones za Evropsko i ntegrirawe, Skopje, 09.VI. 2004.
7. **Stojanoska S., Stojanoski L., 2006.** Zastapenost na oddel ni ti povi tutun vo regi oni te - reoni tena R. Makedonija-vo pe-at.
8. **Stojanoska S., Stojanoski L., 2006.** Regi onal na zastapenost i struktura vo proi zvodstvoto na tutun vo R. Makedonija-vo pe-at.

ANALYSIS OF THE QUANTITIES OF PURCHASED TOBACCO TYPES AND VARIETIES IN THE GROWING REGIONS OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

S. Stojanoska

Tobacco Institute – Prilep

SUMMARY

The Republic of Macedonia has ideal conditions for tobacco production. The complex of natural conditions (climate, soil and relief) is very restrictive, i.e. some regions possess optimum conditions for growing certain types of tobacco, while in others these conditions are minimal. This indicates the possibility of combined production in the same region.

Data related to purchased quantities, purchase price and the total value give clear picture of the current tendencies in Macedonian tobacco production.

We hope that the new technologies and widespread anti-smoking propaganda will not cause reduction of tobacco production in our country.

In this paper analysis will be made on the of quantities of purchased tobacco in the Republic of Macedonia for the period 2003-2005, which will serve as a useful informational basis in obtaining a high quality tobacco raw.

Author's address:

*Snezana Stojanoska
Tobacco Institute-Prilep
R. Macedonia*